

Därför fruktar EU:s ledare en kall vinter

<https://www.expressen.se/kronikor/mats-larsson/darfor-fruktar-eus-ledare-en-kall-vinter/EU>

Detta är en krönika. Analys och ställningstaganden är skribentens.

Publicerad 2021-09-29. Mats Larsson.

Energipriserna kan stiga rejält under hösten och vintern.

Sällan har EU:s politiker tittat så nervöst på väderprognoserna. Nej, det handlar inte om klimatet i första hand denna gång. Det handlar om energipriserna. Men det visar hur tufft det är med en grön energiomställning.

Det är den annalkande vintern vi talar om. Det är nog både en och två böner som hörs på sina håll om att den blir mildare än normalt.

För en kall vinter innebär ökad energikonsumtion, ökad gaskonsumtion för att värma bostäderna.

Och energipriserna är redan skyhöga innan vintern ens anlänt.

För ett år sedan kostade det, enligt Economist, i snitt 1 130 kronor att köpa tillräckligt med naturgas för att värma upp ett genomsnittligt hus under ett år. I dag kostar det 7 000 kronor, över sex gånger så mycket.

Detta är bekymmersamma nyheter. För samtidigt som vi försöker ställa om till en grön energiproduktion med förnyelsebara energikällor, så har vi blivit alltmer beroende av just naturgasen. I Tyskland och Frankrike har elpriserna stigit med 40 procent på två veckor.

Naturgas släpper ut bara cirka hälften så mycket koldioxid som kol, den energikälla som definitivt är på väg ut, inte bara i Europa. I EU stod i fjol förnyelsebara energikällor - som vind, vatten och sol - för första gången för den största delen av energiproduktionen.

Men solen lyser som bekant inte jämnt. Vinden blåser inte alltid. Det måste finnas reservsystem för de dagar det är vindstilla.

En alternativ energikälla som inte släpper ut koldioxid är kärnkraft, men den är snarast på väg bort även den. Tyskland - det land i Europa som är duktigast på förnyelsebar energi - stänger sina sista kärnkraftverk nästa år. Landet har också EU:s högsta elpriser.

Kol håller på att fasas ut och högre utsläppsavgifter inom EU gör kolet allt dyrare att använda. I stället ökar beroendet av naturgas.

Det finns flera orsaker till att priset stuckit i väg som det gjort. En kylig vår i Europa och het sommar i Asien har ökat efterfrågan på energi och naturgas, samtidigt som ekonomierna har börjat återhämta sig efter pandemin.

EU har minskat sin egen naturgasproduktion och importerar 30 procent av sin gas från Ryssland, men ryssarna har inte sålt mer gas än kontrakterat, trots ökad efterfrågan. Kritiker har länge varnat för hur beroende EU riskerar bli av Kremels nyckfullheter.

Och efterfrågan har ökat i snart sagt hela världen, från Asien - som slukar det mesta av naturgasen - till Sydamerika där torka lett till minskat elproduktion från vattenkraft.

I nordvästra Europa har dessutom vinden blåst ovanligt lite i år. Och då snurrar inte vindkraftverken.

Då måste elen produceras av något annat, det vill säga fossila bränslen.

De höga priserna på naturgas och därmed el drabbar inte bara privatpersoner som får höjda elräkningar, det drabbar även industrin och kan få oanade konsekvenser.

I Europa har exempelvis tillverkare av konstgödsel problem eftersom naturgasen används vid tillverkning av ammoniak, en viktig ingrediens i konstgödsel.

Samtidigt varnar stålproducenterna för att de höga elpriserna gör det omöjligt för dem att konkurrera.

Och allt riskerar sätta fart på inflationen.

Så ja, Europas politiker ber om en mild vinter. Höjda elpriser kommer snabbt att göra väljarna argare och fattigare. Och en del experter varnar för att det även kan bli brist på naturgas.

– Om denna vinter blir kall, så är min oro att det inte kommer att finnas tillräckligt med gas för att värma delar av Europa, säger Amos Hochstein till Bloomberg. Han är energirådgivare på amerikanska UD.

– Det kommer att påverka allas liv.

Världens ledare är ense om att utsläppen från fossila bränslen måste minska och de kommer att mötas i Glasgow i november för att försöka komma överens om ytterligare restriktioner och utsläppsminskningar.

Samtidigt är de kraftigt höjda energipriserna ett varnade exempel på att vi är långt ifrån den dag då förnyelsebara energikällor kan ersätta fossila bränslen. Om politikerna inte löser den här ekvationen på ett sätt som fungerar, så riskerar folks aptit på grön omställning svalna i takt med att elräkningar glöder.

Risk för ny energikris: "Större än man tror"

Christian Kopfer, råvaruanalytiker Handelsbanken, om möjliga effekterna av stigande gas- och energipriserna.